

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАЖИЯ

Брой 3 • год. С • 12 февруари 2021 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ФРАНСИС ФУКУЯМА:

ОТ АМЕРИКА – „КРАЯТ НА ИСТОРИЯТА“ ДО АМЕРИКА – „ПРОВАЛЕНАТА ДЪРЖАВА“

ПРОФ. ДФН ВАСИЛ ПРОДАНОВ,
ЧЛ. КОР НА БАН, ДИРЕКТОР НА
ТРАКИЙСКИЯ НАУЧЕН ИНСТИТУТ

През 1989 г., във върховия етап на катастрофалния път към разпада на държавния социализъм, наречен от Горбачов „перестройка“, и началото на реставрацията на капитализма, наречена от нашенските „демократи“ „преход към демокрацията“, американският политически мислител Франсис Фукуяма стана световна знаменитост със своята статия „Край на историята“ [1], чертаеща бъдещето на стотиците милиони от Източна Европа и СССР, загрупани от развалините на съветската перестройка. Следвайки знаменития немски философ Хегел, той обяви, че историческото развитие има не само начало, но и край във формата на най-висшето възможно състояние на човечеството (най-доброто възможно политическо и икономическо устройство), отвъд което нищо по-добро не може да бъде създадено.

Хегел е виждал това висше състояние на човечеството в Пруската монархия, но очевидно е бъркал, защото е добре е известно, че тя отдавна изчезна от историческия хоризонт. Затова и Фукуяма смяташе, че това висше състояние не е пруската монархия, а либералната демокрация и капитализмът. Че то вече е изпълнено като модел в САЩ, и отгук нататък всички останали, които още не са достигнали до това висше състояние на човечеството, предстои да влязат в него, следвайки САЩ и правейки това, за което ги напътстват от САЩ.

Оказа се обаче, че и Фукуяма е сбъркал. И той започна, макар и бавно, да осъзнава глупостта си, както немалко перестройчици в

Източна Европа се осъзнаха, но със задна дата и по принципа „след дъжд – качулка“.

Началото на осъзнаването на Франсис Фукуяма стана след 23 години с „Бъдещето на историята“ – статия, публикувана през 2012 г. в списание „Форин афеърс“ [2]. В нея той откри, че най-висшето състояние на човечеството съвсем не е достигнато, дори се усъмни дали е възможна либералната демокрация при съществуващото неравенство в САЩ. И сигурно е прав, като гледаме как републиканци и демократи са се хванали гуша за гуша, готови да започнат да гърмят и да се трепят. А за това съвсем не е виновен лошият Тръмп, както си мислят нашенските „демократи“.

Тръмп е симптом на обективни социалноикономически противоречия, а не причина за ставащото. И тези противоречия днес са много по-остри, отколкото през 2016 г., когато той дойде на власт.

За изминалите четири години неравенството в САЩ рязко нарасна

А международната им позиция допълнително се вло-

ши, въпреки неговите усилия. Истинското осъзнаване на Франсис Фукуяма откривае обаче в неговата статия „Америка: провалената държава“, публикувана в януарския брой от 2017 г. на американското списание „Проспект“. В нея той вече е достатъчно честен, за да ни каже, че либералната демокрация се тресе по шевове, те си. Епохата след Джордж Буш болезнено е показала границите на американската военна мощ в Ирак, а по времето на Обама Китай избута Америка от първото място като световна икономика по БВП по паритет на покупателната способност и през следващите години се готви да я надмине и във всички останали области. Светът скоро ще трябва да се справя с последствията от отстъплението на Америка, смята Фукуяма.

Според него обвинението, че големите пари и мощните специални интереси корумпират Конгреса и пълнят джобовете на политическите „елити“ за сметка на обикновените граждани, обединява двамата аутсайдери отясно и отляво – Доналд Тръмп и Бърни Сандърс, които са разгромили системното ста-

тукво. И това, което те са говорили, твърди Фукуяма, е вярно. Той описва „дисфункционалността на американската политическа система“, тясно свързана с крайната поляризация на американското общество. Тя прави невъзможен двупартийния консенсус за излизане от днешната трета голяма криза – за разлика от времето на Рузвелт и Рейгън, когато са предходните две големи кризи.

Тази дисфункционалност е много по-силна, отколкото в европейските държави, тъй като американската конституционна система на лостове и баланси засилва поляризацията. Така по същество тя зацикля и не може да взема ефективни решения, което се вижда особено силно през последните години в затрудненията да се приеме държавният бюджет със съответните дефицити.

Американската политическа система е в упадък

смята Фукуяма, и говори за „овладяване на политическата власт от добре организирани групи по интереси, които насочват системата към удовлетворяване на тези интереси за сметка на интересите на обществото. Една упадаща система не може да поправи сама себе си, тъй като съответните интереси и начини на мислене възпрепятстват реформите.“ Има криза на представителството, а това засилва възприятието за несправедливост, резултат от нарастващото неравенство и концентрацията на богатството в 1 % от населението.

Продължава на 2-а стр.

МИНКО НЕВОЛИН –

ПЕВЕЦ И ЛЕТОПИСЕЦ
НА СТРАНДЖА И
ПРЕОБРАЖЕНИЕТО

Четете на стр. 4

ЮЖНАТА ПРИКАЗКА НА БЪЛГАРИЯ

ЯНА КИРИЛОВА

Село Свирачи е разположено на един от най-източните ридове на Източните Родопи, на 6 км южно от Ивайловград и на около 3 км западно от българо-гръцката граница. Местните хора в Свирачи са потомци на малоазийски българи, преселили се след края на Първата световна война. В селото е имало много свирачи на зурни и на други народни инструменти и оттам идва името. Селото има една църква – „Св. Димитър“, построена през 1859 г. Църквата е известна с чудотворната икона на Света Богородица, за която жителите на Свирачи вярват, че е чудотворна и ги закриля. За много от малоазийските българи – потомци на които са хората от Свирачи, и особено за преселниците от с. Коджабунар – които са около половината от селото – Света Богородица е светицата закрилица. На 15 август 2020 иконата се изнася тържествено и с нея се извършва литийно шествие. На този ден тя „бъхти“ – бие някои от приносителите си и така ги лекува.

Още за тази южна приказка на стр. 3

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ НАГРАДИ СЪС ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ СВ. КИЧИКОВ, ДИРЕКТОР НА ГД „ГРАНИЧНА ПОЛИЦИЯ“

Председателят на СТДБ награди със златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента полк. Светлан Кичиков, директор на ГД „Гранична полиция“.

Той бе удостоен с най-високото отличие на Съюза с решение на неговото Централно ръководство за активното му съдействие през 2019 г. при поставянето на паметник на войводата на държавната граница на Република България при едноименния граничен пункт с Гърция.

ОБЩИНА СВИЛЕНГРАД ФИНАНСИРА НОВА КНИГА НА ТРАКИЙСКА ТЕМАТИКА

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Излезе от печат ново издание на общинския музей в Свиленград. „История на селата Мерхамли и Тахтаджик“ е седмата книга на музея от 2011 г. насам, посочи директорът на музея Елена Митева. Автор е покойният учител, потомък на тракийски бежанци Георги Радев, събирал късчета от историята на родната Беломорска Тракия. Страниците достигат до нас благодарение на сина му д-р Димитър Радев, съхранил ръкописа за поколенията и подарил на свиленградския музей женски народни носии. Книгата излиза с финансовата

подкрепа на община Свиленград.

480-те страници разказват за село Мерхамли (днес Пеплос, Гърция) през вековете. Авторът проследява поминъка, материалната и духовната култура на населението, обичаите, черковната борба, просветната дейност. Мерхамли е родното място на войводата Димитър Маджаров, припомня книгата. Отделено е място и на събитията по време на Балканската война през 1912 г. На 14 ноември при Мерхамли се води битка – последно сражение на турския корпус, командван от Мехмед Явер паша, с преследващия го Кърджалийски отряд. Ден по-късно пашата предава сабята си

на командира на Македоно-одринското опълчение генерал-майор Никола Генев. Заедно с него се предават 273 военни и жандармерийски офицери. През юли 1913 година селото е изгорено от турска войска и башибозук.

В книгата е отделено място и на историята на село Тахтаджик, чиито жители са част от заселниците в Мерхамли. След кървавите събития от 1913 г. Тахтаджик е обезлюдено и никога повече не успява да се възстанови. Днес двете села са част от спирките на пътувания на потомци на тракийски бежанци от Хасковския край, тръгнали по родните места на своите деди.

ГЕОРГИ БЪКЛЕВ ИЗСЛЕДВА ПОСЕЩЕНИЕТО НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ В СТРАНДЖА

Несебърската медия „Несебър Нюз“ публикува изследването на Георги Бъклев – председател на тракийско дружество „Дико Джелебов“ в Малко Търново за посещението на Гоце Делчев през 1900 г. в Одринския революционен окръг, Странджа – Малкотърновско и Лозенградско. Програмно-координационният център за научни изследвания – Екопан ЕООД в гр. Малко Търново, с разрешението на автора и Несебър нюз, популяризира приноса на Георги Бъклев, който показва убедително единството в замисъла и подготовката на Илинденско-Преображенското въстание като повсеместно. Посещението на Гоце Делчев в тази част на българското землище оставя трайни спомени и следи не само в местното население, а и в историята на борбите в Македония и Тракия. Тези следи се нуждаят от припомняне и нов прочит, както от учените, така и от политиките на двете съседни държави. Съюзът на тракийските дружества в България също публикува на страниците на своя сайт изследването на Георги Бъклев „Гоце Делчев в Странджа и Малко Търново“.

ОТ АМЕРИКА — „КРАЯТ НА ИСТОРИЯТА“ ДО АМЕРИКА...

Продължение от 1-а стр.

И тук Фукуяма употребява едно подзаглавие, което политиките в българския парламент ужасно биха се страхували да произнесат – „Неравенство и класово недоволство“, в което говори, че демократите са загубили „досега си с бялата работническа класа“. Изборът на Тръмп, според Фукуяма, е „едно от най-травматичните събития в американската история“. Говори за това, че има „тревога, родена от упадък на относителната мощ на нацията“ и че „не можем да изключим възможността за политически разпад, който може да бъде сравнен с колапса на комунизма преди едно поколение“, за „отказ на САЩ изцяло от глобалното лидерство и разрушаване на либералния световен порядък“. „Тръмп – казва той – може да ускори установилата се тенденция на значително редуциране на американската роля в света.“

И още: „Имайки предвид упадък на американските полити-

чески институции, аз не съм оптимист.“ И прогнозира движение на света надолу по-глобална спирала, напояща за 30-те години на XX век.

„Победата на Тръмп представлява последният стадий в глобалното движение към популистки национализъм – модел, чието значение започва да става застрашително ясно“ [3].

И това е така – Тръмп демонстрира преход от дискурса на универсалистката идеология към дискурса за националните интереси в една ситуация на нарастваща нестабилност в САЩ. За четири години от неговото управление тази нестабилност се засили. Светът в нарастваща степен се страхуваше от САЩ. Американците все повече бяха недоволни. Така се стигна и до последните събития – цензу-

■ Франсис Фукуяма

Още през 2011 г. във „Файнаншъл таймс“ Фукуяма говори за

прегумствата на
Китай през САЩ

И казва: „Най-силната страна на китайската политическа система е способността да взема бързо големи и сложни политически решения и да го прави сравнително добре, поне в икономическата политика... Китай се адаптира бързо, взема трудни решения и ги реализира ефективно. Американците се гордеят с конституционния контрол и баланс, основани на политическа култура, която не се до-

верява на централизирано правителство. Тази система осигури индивидуална свобода и жизнен частен сектор, но сега тя е поляризирана и идеологически ригидна.“ [4] През последната година

рирането на все още действащия американски президент от глобалистки настроените техноолигарси и шурмуването на Капитолия от въоръжени тълпи, недоволни от случващото се в Америка.

неведнъж Фукуяма признава, че Китай и другите азиатски страни успешно се противопоставиха на вируса, за разлика от САЩ, и се жалва от новата посока на развитие на историята, която се намира в Азия.

В момента е под печат новата книга на Фукуяма „След края на историята: разговори с Франсис Фукуяма“. В нея той говори за разрушаването на социалните и политическите норми на либералната демокрация и за възхода на Китай. Колкото и да не му се иска, въпреки че има азиатски произход, Франсис Фукуяма признава в последните си работи, че пандемията допълнително ще измести световната икономика на Изток.

Бележки:

[1] Fukuyama, Francis. The End of History, In: *The National Interest*, Summer 1989.

[2] Fukuyama, Francis. The Future of History: Can Liberal Democracy Survive the Decline of the Middle Class?, In: *Foreign Affairs*, January/February 2012.

[3] Fukuyama, Francis. America: the failed state, In: *Prospect*, January 2017.

[4] Fukuyama, Francis. US democracy has little to teach China, In: *Financial Times*, January 17, 2011.

ЮЖНАТА ПРИКАЗКА НА БЪЛГАРИЯ

ЯНА КИРИЛОВА

Продължение от 1-а стр.

Село Свирачи е на 6 км от Ивайловград. Някога било населено само с гърци и турци, напуснали България след Освобождението. Името му идва от зурни, на които се е свирело тук, казвало се е Зурнозан – свирачи на зурни на гръцки. В по-ново време е преименувано на Свирачи. В близост до Свирачи е най-древната забележителност в района – античната вила Армира, както и Голямата могила, античен некропол. Местна забележителност е църквата „Св. Димитър“ с чудотворната икона на Света Богородица, която се изнася за литийно шествие всяка година на 15 август. А тази година, на 31 август, ще имат и друг празник – на всеки пет години е техният много специален празник в чест на завърналите се в родината малоазийски българи.

Драматично е миналото на жителите от Свирачи. В края на 16 век след жестокости от турците, голяма част от местните жители решили да се изселят. Последвали ги жители от селата Горноселци, Хухла, Камилски дол и др. Те напуснали родните си места заедно със семействата, преминали Босфора и се заселили в Мала Азия. Мъжете били май-

Във всяко село там построили училище, учили децата на българско четмо и писмо, да не забравят, че са българи. С годините усилен труд, селата им се замогнали. Едно от селото било край голям извор, нарекли го с турското име Коджа бунар (Голям кладенец или Голям извор). Казвали му Голямата ода. На други свои села там дали имената Урумча, Ново село, Съют, Киллик, общо около 20 български села, в които преселниците се към 700 българи за няколко десетилетия станали население от 12 000 души.

Животът им в Мала Азия бил спокоен. Първото българско училище в Мала Азия било в село Мандър през 1873 г. През 1874 г. отворило врати българското училище в село Коджа бунар, после и в другите села. Добре

Църквата „Св. Димитър“ в с. Свирачи

живеели българи там, но времената се сменили. Дошло размирно време на поредица от войни. Съдбата на малоазийските българи станала незавидна след започналите размирици на Балканите. Настанали обири и убийства по пътищата, кражби и палежи, насилия и отвлечения, жестокости съпътствали тяхното допреди спокойно всекидневие. Търпението преляло, когато започнали да събират младите българи за турската войска, която трябвало да воюва с българите в България. Тогава, осъзнавайки своята несигурност, малоазийските българи решили да потърсят спасение в родината си да се върнат. Изоставили богатите си имоти, земята, стадата. Тръгнали към прародината

с по една бохча в ръка. Качили се на корабите, прекосили обратно Босфора и се върнали в България. Заселили се на същата земя, откъдето тръгнали преди векове – района на Ивайловград. И още с пристигането си, създавайки новите си поселища, тези родолюбиви българи веднага открили училища за своите деца. Тук и днес живеят честни и достойни хора. Те пазят духа и културата на предшествениците си. И днес можете да чуете автентичните фолклорни песни на певческата група от 13 жени от селото. Групата е създадена през 1963 г. към читалище „Пробуда 1914“ в село Свирачи, като жените пазят не само песенното богатство, но и местните занаяти. Тук ще ви покажат как се плете на фуркет, тъкане на рогозка и на кърпи, махане на прежда, ще ви покажат как се правят кукли от царевична шума или какво е било метларството преди време.

на маруля или диво зеле, корите за баницата задължително са ръчно разточени. Според традицията зелникът се пече под връшник, отгоре със загрят, посипан с пепел капак.

Казват, че Ивайловград е южната приказка на България. Местни ястия са кокошка с кускус и рибник – ястие поднасяно на сватбената трапеза, специално за кумовете. Вита пита, сладко от зелени и зрели смокини, рачел, юбrienски клин, катена пита, масленца и много други. Прочуто е пенливото ивайловградско вино от плодородните лозя наоколо. (в., Трета възраст“)

На Трифон Зарезан в Свирачи

стори в приготвянето на дървени въглища. Тамошните власти им позволили да изсекат горите и от дървесината да правят въглищата. За властта – въглищата, за преселниците земята, която да обработват, за да се изхранват. Така прадедите решили да потърсят спасение от чуждата робия тъкмо в сърцето на поробителя, в Турция. Но установени там, те запазили своя бит и култура, своя език.

токости съпътствали тяхното допреди спокойно всекидневие. Търпението преляло, когато започнали да събират младите българи за турската войска, която трябвало да воюва с българите в България. Тогава, осъзнавайки своята несигурност, малоазийските българи решили да потърсят спасение в родината си да се върнат. Изоставили богатите си имоти, земята, стадата. Тръгнали към прародината

Групата за автентичен фолклор в с. Свирачи правят кулинарна изложба на всеки празник

ДА НЕ УГАСВАТ ОГНИЩАТА...

„Да не угасват българските огнища извън България“ е нарекъл книгата си дипломатът Емил Миланов – син на известния наш поет и преводач, радетел на българщината и виден общественик Александър Миланов.

Да напомним още, че Александър Миланов е роден е в с. Коюн бунар, днес Овчи кладенец, Ямболска област, освен на много книги с лирика и сатира, той е автор на документалната повест „Бояджишкият бунт“ Александър Миланов е първият и единственият досега обстоен и обективен изследовател на т.нар. „бояджишко клане“ през 1876 г. Встрани от вниманието на авторите преди него беше останало и възкръсването на селото от дъното на „бояджишката яма.“ Връх на жизнената сила на бояджишките е нейния американски филиз, бащата на компютъра Джон Атанасов, чийто дядо Атанас Иванов Славов е пронизан от куршум с първородния си син в скалата му, бащата на Джон Атанасов... Безсмър-

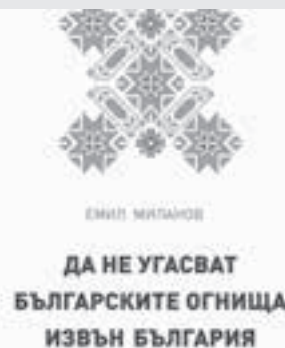
Емил Миланов

тието на българската кръв и на българския гений навсякъде по Земята... Ал. Миланов е председател на Дружеството за връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолюбец“ (1990). Активно работи за приобщаване на българите извън България и представя много писатели от Бесарабия, Западните покрайнини и др.

Припомнихме тези факти от биографията на писателя – голям радетел на българщината, тъй като синът Емил Миланов продължава неговото дело. Авторът на „Да не угаснат българските огнища извън България“ е роден в София. И той участва в създаването и дейността на Дружеството за подпомагане на бесарабските и таврийските българи „Родолюбец“. Работи в Министерството на образованието и науката на Република България, консул е на България в Варшава (Полша) и Торонто (Канада).

Проява голяма активност за подпомагане образованието на българите извън България. Публикува научни и публицистични трудове за тези сънародници. С това спечели любовта и уважението на бесарабските българи и българите от други страни. Книгата му бе издадена през 2016 г. в Кишинев и бе официално представена в София, но се връщаме към нея, тъй като очаквахме по-широк отзвук и по-голям интерес към това издание.

Авторът е събрал богат документален материал за организирането, сънародници към съвременното развитие възникването и развитието на българските духовни огнища зад границите на родината

ДА НЕ УГАСВАТ
БЪЛГАРСКИТЕ ОГНИЩА
ИЗВЪН БЪЛГАРИЯ

та, разгледани в исторически, политически, социален и икономически аспект. Емил Миланов не само като един от основателите на дружеството за подпомагане на бесарабските и таврийските българи; като служител на Министерството на науката и образованието участва в разработването на Програмата за образователната дейност на българите в чужбина. Плод на личните му наблюдения и анализи, материалите в тази книга предлагат и един родолюбив, аргументиран и пристрастен поглед върху всички българско извън България и приобщаването на наши на страната посредством образованието и поддържането на културни връзки.

ПЕВЕЦЪТ НА СТРАНДЖА И ПРЕОБРАЖЕНИЕТО

Навършиха се 140 години от рождението на Минко Неволин

КОНСТАНТИН ТАНКОВ

Минко Савов Попов (това е истинското име на писателя) е български революционер, поет, драматург и писател. Летописец на Преображенското въстание. Той е роден в Карнобат на 2 януари 1881 г. Родът му произхожда от Одринска Тракия. Начално училище и прогимназия завършва в родния си град, а сетне се записва в Сливенската гимназия. Там негови съученици са Петко Росен, Пейо Яворов, Елин Пелин, Димитър Михалчев, Иван Карановски. Младежът неколкратно е изключван от гимназията заради левите си убеждения. Без да завърши, в началото на миналия век се озовава в София. Тук се запознава с дейците на ВМОРО – Гоце Делчев, Христо Силянов и Михаил Герджиков. По поръчение и със съдействието на Гоце той се

включва в редовете на една чета и заминава на организационна обиколка в Кочанско, Македония. Завърнал се, прекарва няколко месеца в Карнобат през лятото на 1903 г., след което отново се включва в националноосвободителните борби в Одринско и Странджа.

Участва заедно с Петко Росен на събора на Петрова нива и взема дейно участие в Преображенското въстание в четата на Михаил Герджиков. Петко Росен пише в спомените си: „Когато ни изключиха от гимназията (заради социалистическа пропаганда) – пръснахме се. През 1903 г. бе въстанието. Минко бил някъде учител и ето го, че се озова в Одринско. Раниха го в пацеца на крака, и то към края, към потушаването на въстанието. Не беше в нашата чета, но ми разправяха, че той правел впечатление

на човек, който не знае нищо е страх, ни предпазване, ни воля даже. Винаги прав стреля и никога не се закрива... Аз си бях вече пробил път като литературен критик. Минко ми даде свои стихове да ги предам и ако намеря място, да ги печета. Пратих някои от тях на д-р Кръстев. Той е харесал две от тях и ги напечатал в „Мисъл“. И при все това Минко не се е решил да ги помести в сбирката си. Бях студент в София. Минко се е озовал в Русе да довършва гимназия, която толкова пъти напуска. Пишем си редовно. Праща ми стихове да им търся място, ако ги одобря. Харесал моя псевдоним (Росен) и ме моли да измисля за него. Без да му съобща, напечатал няколко стихотворения, все с подпис Минко Неволин. Минко ги прочел и пламнал от възторг, бърза да ми благодари за великолепия псевдоним. Че му е много допаднал, вижда се от това, че и досега с него се подписва.“

Завършва гимназия в Русе (1905) и учителства две години в Бургаско, но е уволнен за отказа си да положи клетва пред княз Фердинанд. Завършва гимназия в Русе (1905) и учителства две години в Бургаско, но е уволнен

за отказа си да положи клетва пред княз Фердинанд. Следва в Софийския университет, без да завърши. Чиновник е в Генералната банка (1909 – 1930), откъдето е уволнен за убежденията си. По-късно работи в дирекция „Храноизнос“ (1930 – 1943). Член е на Съюза на българските писатели.

Професор Михаил Неделчев пише: „Минко Неволин е писател сякаш с две лица. Един е неговият образ до 40-те години на 20 век: поет-лирик с меланхолични нотки в творбите, с малко позакъснели новоромантически тенденции. И друг след петдесетте години: създател на едни от най-интересните художествени свидетелства за героичните борби на българите от Македония и Одринско в стремежа им да отхвърлят в началото на миналия век чуждонационалния гнет.“

За пръв път Минко Неволин печата през 1902 г. в сп. „Общо дело“ на Янко Сакъзов. Сътрудничи на сп. „Мисъл“, „Демократически преглед“, „Българска сбирка“, „Съвременна мисъл“, „Просвета“, „Ново общество“, „Съвременник“, „Листопад“, „Обществена обнова“, „Слънце“, „Огнинец“, „Парнас“, „Родна мисъл“, „Яснина“, „Мисъл и воля“, „Обзор“, „Родно изкуство“ и др. Отначало поезията му има мотиви, навеяни от интереса на автора към екзотиката на Изтока и към неговата пестра и декоративна красота. Стиховете му са изпълнени с мечти за далечни страни.

Постепенно Неволин обръща поглед към борбите за национално освобождение в Македония и Одринска Тракия, с които е свързана неговата младост. Сам участник в тези борби, той им посвещава стихотворения, поеми, драми и повести, свързани най-вече със Странджанския край. През 1910 г. в „Българска антология“, съставена от Димитър Подвързачов и Димчо Дебелянов, са включени осем стихотворения, а критикът Георги Константинов в книгата си „Нова българска литература“ го определя като „един от последователите на Яворова в поезията“.

На националнореволуционните борби са посветени стихосбирката „Заплакала е гората“ (1937 г.) поемите „Момина кула“ (1936 г.) и „Пушка пукна из гора зелена“ (1938 г.), драмата „Хайдути“ (1932 г.) и сбирката „Тракийски песни“ (1941 г.). Пише „Горска песен“. „Борец“. В памет на войводата Петър Ангелов, „Упокой“. В памет на войводата Георги Кондолов, „Умиращият конник“. „Бесилка“. В памет на Светослав Мерджанов, „На пост. В памет на Кръстьо Българията“, „Въглишар“, „Мустафа паша“ и др. От издадените му близо 30 книги най-стойностни са най-късните творби – трилогията: „Българи глава дигнали“ (1960 г.), „Нашите майки са ясни звездици“ (1965 г.) и „Нашите булки са тънките ни пушки“ (1968 г.), посветени на Преображенското въстание на българите в Странджа и Одринско. Минко Неволин умира на 13.IX.1972 г. („Трета възраст“)

ГОРСКА ПЕСЕН

Млад юнак си враня коня яха там, въз друма
низ поле широко –
край друм птичка от дърво високо
песен пее, на юнака дума:

„Ой, не шетай в друма, млад юначе, тъй на воля
в таз потайна доба:
гарвани прехвъркват, зла прокоба –
млад юначе, я възвий надоле...“

В друм недей ми враня коня яха, младост губи –
враг в усое пази:
кърсердар гяура кръвно мрази,
млад юначе, тебе ще погуби“...

Думи жаловити горска птичка не издума –
негде огън светна:
млад юнак въз коня се преметна –
и гореща кръв опръска друма...
*

Издънка съм от войнствени деди,
но вярвам, че ще дойде светло време –
духът човешки да се прероди –
от страждущите бремето да снесе.

Ще мине век, два века може би,
да прекипят сегашните ни страсти –
мазолеста десница да пробий
тунела към жадваното щастие.

ЗА ПОРОБЕНИЯ КРАЙ

Сестри измъчени и скръбни братя,
допийте чаши! – в тоя кървав край
владее нощ, – във сключени обятия
заспете! – над главите ви витай
бич огнен и коса размахва татък
смъртта; звъни камбанен звън над вас; –
на щастieto пътя тъй е кратък –
заспете в тоя безпросветен час!...

Сестри измъчени и скръбни братя,
надежда не търсете в тоя край! –
Във тоя край безименно проклятие
над живите и мъртвите витай...

ВЕЧЕР

Облаци перести плуват над Тракия,
сенки огромни на север влекат –
долу, потънали някъде в мрака,
дремат къшурките в родния кът.

Тъмните буки стърчат изоставени,
вятър едвам ги люлее в нощта –
стари ли приказки, спомен забраве.

ХАЙДУШКИ ГРОБ

Горняк понесе
откъм дъбрави
хайдушка песен
за гроб забравен.

Там в пущинака,
далеч от друма,
лежи юнака
под горска шума.

Тъжи гората,
клоне навела,
а над събрата
лети орела.

Повеят хали,
Балканът трепне –
за него жали,
за него шепне.

ОКОЛО 100 ДУШИ ОТ ИВАЙЛОВГРАДСКО ГИНАТ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

ВАСИЛКА ТАШКОВА
РЕГИОНАЛНА ИСТОРИЧЕСКИ
МУЗЕЙ В КЪРДЖАЛИ

В началото на XX век в името на националното обединение България води три войни – Балканската, Междусъюзническата и Първата световна. За Първата световна война за първи път в армията са мобилизирани българи от новоосвободените земи, в това число и от Ивайловградския край. Списъкът не е пълен, но той съдържа информация за около 100 души от Ивайловградско загинали през 1915–1918 г.

През април 1914 г. министърът на войната генерал-майор Климент Бояджиев изпраща доклад до цар Фердинанд и мотиви до XVII Обикновено народно събрание към законопроекта свързан с обучението на всички християни годни за военна служба на възраст от 26 до 46 години. В тях посочва, че съществуващият закон визира подготовката на запасните, които са минали през военно обучение, но проверките показват, че това не е достатъчно. В същото време в новоосвободените земи мъжете на тази възраст нямат нужната военна подготовка. Затова министърът иска обучението и провеждането на военните сборове да става периодично по няколко дена, като в това обучение се включат и мъжете в т. нар. нови земи, докато се получи необходимия резултат – добре подготвени войници.

На 1 юли 1914 г. този закон е приет от Народното събрание и обучението започва като се провежда в околните и общински центрове под ръководството на офицери, подофицери и войници от постоянните кадри. Така българите от селищата в Източните Родопи и Беломорска Тракия са подготвени за мобилизация в армията и участие в Първата световна война. Малко по-късно е взето решение за включването и на мюсюлманите от региона във войната. Мобилизираните запасни и подлежащите на редовна военна служба от Ивайловградския край са свикани във войсковите части на 10-та

дивизия. В хода на войната през 1917 г. в състава на дивизията влиза и новосформирания 86-ти пехотен полк.

В състава на 8-ма Тунджанска дивизия са частите на 10-ти Родопски пехотен полк и 56-ти пехотен полк. Десети Родопски полк участва в настъпателните операции при връх Китка, в боевете при Княжевац и Босфат. Извършва историческия зимен преход през планината Люботрън от Качаник до Скопие. Участва в боевете при завоя на р. Черна и при Добро поле. След успешните настъпателни операции на българската армията при Ниш и Овче поле се разбира, че съглашенските войски напредват към Вардар, за да помогнат на сърбите. За кратко време българските войски успяват да сломят съпротивата на сърбите и притеклите и се сили на Съглашението и да достигнат до гръцката граница.

За действия по българо – гръцката граница са определени две дивизии – от р. Струма до връх Каничал действа 2-ра пехотна дивизия, а източно от нея до устието на р. Марица е разгъната 10-та пехотна Беломорска дивизия, която покрива беломорското крайбрежие. В началото на войната 10-та пехотна дивизия има задачата да охранява беломорската граница (между Места и Марица) и запазва предназначението си и по – късно (когато влиза в сформирания през 1917 г. 4-та армия). В разгара на най-ожесточените сражения към застрашените позиции при връх Каймак-

различни дивизии. Като подкрепление при връх Каймакчалан са изпратени 39-ти и 40-ти пехотни полкове от 10-та Беломорска дивизия. Пристигнали с усилен марш те се хвърлят в битка и настъпват по открита местност попадайки под силния артилерийски огън на противника. При завоя на р. Черна, където боевете продължават от есента на 1916 г. до края на войната, се водят сражения за всяка педя

(Държавния военноисторически архив). Списъкът на загиналите не е пълен, но наличните сведения дават информация за конкретните редови войници и запасни, показват в кои полкове са били мобилизирани, къде са воювали и къде са загинали, а за някои от тях и къде са погребани. Те сочат, че една голяма част от мобилизираните от Ивайловградско участват в най – кръвопролитните битки – при връх

редник Ангел Савов Ангелов от 9-та рота. В Битолско през 1917 г. загинават редниците Вълчо Недев и Костадин Михайлов. Ефрейтор Дялко Георгиев от 9-та рота воюва в Битолско през 1917 г. Не е посочено мястото, където е загинал. Редник Димитър Николов Кайраков от 8-ма рота е починал като военнопленник в първа евакуационна болница в Солун на 23 юни 1917 г. Погребан е в Солун.

земя, за всеки окоп. 8-ма Тунджанска дивизия отблъсква превъзходния я по численост противник и отбива неговите атаки. Силите на Съглашението правят няколко опита да пробият българския фронт в района на завоя на р. Черна. В тази атака участват френски, английски, италиански войски. Противникът атакува на широк фронт.

Хиляди български войници загиват по време на войната. Хиляди безименни герои са погребани в общи гробове. Настоящата публикация е посветена на онези

Каймакчалан, при завоя нар. р. Черна, при с. Полог и с. Крушовица, на позицията при чифлика Тейфик бей, при кота 1212 и при кота 1050, при Правище и при чифлика Нихор, при Петренското езеро и в Леринско, при чифлика Верджанли и в Битолско. Други умират в полеви болници, а трети като военнопленници. За част от погребаните в общи гробове е отбелязано, че са безследно изчезнали. **Най-голям е броят на загиналите или безследно изчезнали от с. Гугутка – 17 души.** 15 от тях са от състава на 39-ти пехотен

За редник Иван Коджакафалиев от 9-та рота съществуват данни, че е загинал през 1918 г., а в друг документ, че е изчезнал безследно. В Битолско през 1918 г. загина редник Костадин Суртеров. Редник Недьо Янков Карев умира в град Сливен и е погребан там. Всички те са от състава на 39-ти пехотен полк. От 38-ми полк е редник Вълчо Ангелов Ганев, който умира в Гюмюрджина през 1918 г. За редник Юсуф Мутафов от с. Гугутка не са установени други данни освен това, че е в неизвестност от 1918 г.

Тринадесет души са загиналите по време на Първата световна война от с. Долно Луково. На 10 ноември 1916 г. при завоя на р. Черна, при с. Полог загиват редниците Георги Стоев Радев, Никола Атанасов Иванов, Костадин Димов Марков, Юрдан Павлов Янакиев, ... Карадимов Георгиев, а на следващия ден 11 ноември 1916 г. ефрейтор Георги Атанасов Георгиев. Всички са от състава на изпратения като подкрепление на тази позиция 39-ти пехотен полк. На 30 ноември 1916 г. при чифлика Нихор, Серско, е убит Димитър Иванов Хончев (или Хонгов, Фонгов). Погребан е в с. Тополяни, Серско, в църковния двор. Редниците Ст. Ангелов Коюджиев и Стою Ангелов Гюмюрджиев, загиват на 3 август 1917 г. при Сурович, Солунско. Редник Гюмюрджиев е погребан в Сурович. На 27 октомври 1917 г. редникът от 6-та рота от 38-ми пехотен полк Илия Киров Гемеджиев загива при с. Правище и е погребан там.

Карта на военните действия на Балканите по време на Първата световна война; Енциклопедия България, изд. БАН, 1986 г.

Беломорска пехотна дивизия и 8-ма Тунджанска пехотна дивизия. Една част от тях влизат в състава на 37-ми и 38-ми пехотен полк (1-ва бригада), а друга в 39-ти и 40-ти пехотен полк (2-ра бригада) при 10-та Беломорска

чалан, при завоя на р. Черна, при Леринско и Битолско части от тази дивизия са прехвърлени там.

През есента на 1916 г. в сраженията при завоя на р. Черна се включват 14 пехотни полка от 4

войници от Ивайловградския край положили костите си на фронтовата линия в името на националното обединение на България.

Използвани са документи от дигиталния архив на ДВИА

полк, 1 редник от 38-ми полк и още 1 редник, за който не е установено в състава на коя войска част е бил. При ожесточените сражения при завоя на р. Черна през есента на 1916 г. загиват 7 души. На 10 ноември – редниците Кирил Николов, Стоян Караиванов и Н. Савов Ангелов. За последния има сведения, че е безследно изчезнал, а друг документ сочи, че той е загинал при с. Полог.

На 12 ноември 1916 г. загива и редник Руско Момчилов. В един от документите има сведения, че младши подофицер Никола Стоянов Георгиев е загинал на 12 ноември 1916 г. при завоя на р. Черна, при важната за българската отбрана кота 1212, а в друг, че е безследно изчезнал. Пак при завоя на р. Черна на 16 ноември 1916 г. загива и редник Ангел Стамов. Там загива и Андрей Петков, но точна дата не е посочена. На 26 ноември 1916 г. в болница Зейтенлик, Солунска околия, като военнопленник умира

ОКОЛО 100 ДУШИ ОТ ИВАЙЛОВГРАДСКО ГИНАТ...

Продължение от 5-а стр.

През 1918 г. като военнопленник при Солун умира редник Иван Станчев Костадинов от 39-ти пехотен полк. За редник Васил Панайотов Фонов не е установено дали е от Долно или Горно Луково. Той е от 11-та погранична рота и загива на 1 ноември 1916 г. при Одрин. Редникът от 3-та рота на 38-ма допълваща дружина Петър Атанасов Петров умира на 4 октомври 1918 г. в Кърджали. Погребан е в същия град.

Напълно обезлюденото днес село Сив кладенец някога е било голямо българско селище с над 900 жители. В Първата световна война От Сив кладенец загиват 12 души. От състава на 39-ти пехотен полк са редниците Георги Атанасов Асаклиев и Димитър Атанасов Мелишев, починали през 1915 г. в гр. Кърджали. И двамата са погребани в същия град. На 17 или 18 ноември 1915 г. в Гюмюрджина загива Никола Найденов Чороготов (или Чарпаров) от състава на 4-та рота при 10-ти маршеви полк. В боевете при завоя на р. Черна (при с. Полог) на 10 ноември 1916 г. загива редник Димитър Гроздов Карамфилов от 39-ти пехотен полк, на 13 ноември Иван Христов Русков от 9-та рота – при същия полк. Младши подофицер Хр. Найденов Черигаров от картечната рота при 39-ти пехотен полк загива на 14 ноември 1916 г. при ключовата за българската отбрана кота 1212.

На 15 ноември 1916 г. загива редник Костадин Митрев Парасаров. Два дни по-късно на 17 ноември там загива и редник Павел Георгиев Дюлгерев. На 18 ноември 1916 г. – редник Христо Костадинов Тонков, който е погребан в с. Оряхово. На 28 май 1918 г. около с. Богородица, Гевгелийско загива редник Ат. Димитров Москов от 39-ти п. полк. За редник Георги Янков (или Янев) Дюлгерев от 38-ми полк, 2-ри парков взвод съществуват данни, че починал на 19 септември 1917 г. в болница в Одрин или в Гюмюрджина. Погребан е в Одрин.

Загиналите по време на войната от с. Мандрица са от състава на 39-ти и 40-ти пехотни полкове изпратени като подкрепление на воюващите при завоя на р. Черна и при връх Каймакчалан. На 10 ноември 1916 г. при с. Полог загива редник Васил Ангелов Костадинов (39-ти п. п.). За него има и сведения, че е сред безследно изчезналите. Редник Атанас Илиев Янков воювал в състава на 15-та рота от 40-ти пехотен полк умира в болница в Ксанти на 15 ноември 1916 г. Данните за редник Георги Янев Попчев от състава на същия полк сочат, че

от 22 декември 1916 г. той е в неизвестност.

От с. Покрован са загинали 6 души – редници от 38-ми и 40-ти пехотни полкове. На 13 юли 1918 г. в полева болница при гара Агниста умира редник Златин (или Златан) Тодоров Рибаров. Редник Петко Костов от 40-ти полк е починал в Дедеагач на 26 окт. 1917 г. В боевете при завоя на р. Черна загива редник Ставри Гергов. За него няма други сведения, не е посочена датата на смъртта му. На 10 септ. 1918 г. в болница в Ямбол умира редник Димо Димов Гайдаров от 38-ми полк. Погребан е в Ямбол. Кольо Иванов Тенев, редник от същия полк, умира на 30 окт. 1918 г. в болница в Кърджали. В болница в Стара Загора на 9 декември 1918 г. умира редник Христати Вълчев Кетинов от 38-ми п. полк.

При завоя на р. Черна загиват двама души от с. Железино. Редник Димитър Вълчев Чобанвълчев – на 17 ноември 1916 г. и редник Георги Янчев Пашов (или Ташев) – на 18 ноември 1918 г. (12-та рота на 40-ти п. п.). Погребани са на кота 1050. На 13 декември 1916 г. в болница в гр. Прилеп умира редник Тодор Николов Пачеманов.

Загиналите от **с. Бяло** поляне са от състава на 38-ми и 40-ти полкове. Никола Тянев Белчинов

■ Паметник при връх Черни рид, посветен на загиналите от Ивайловградския край по време на Балканската, Междусъюзническата (1912–1913 г.) и Първата световна война (1914–1918 г.). Издигнат през 1936г. автор: арх. Сотиров.

загива през 1916 г. в гр. Битоля. Погребан е в същия град. На 14 ноември 1916 г. при завоя на Черна, при с. Крушовица, загива редник Георги Христов Костадинов. Димитър Ив. Сарев воювал в състава на 2-ра рота от 38-ма допълваща дружина при 38-ми полк умира на 3 март 1916 г. в гр. Гюмюрджина.

На 10 ноември 1916 г. при с. Полог загива Христо Пенев от с.

■ Погребално шествие на геройски загинал войник от 1 картечна рота, 40-ти пехотен полк. Кара баир, 8 март 1918 г. Снимка от ДА – Кърджали, 569, л.4.

Пелевун. Има данни, че е сред безследно изчезналите. От с. Ленско са редниците П. Дамянов Димитров (39-ти п. полк.) и Тодор Георгиев Демерджиев (8-ма рота на 38-ми п. полк.). Димитров загива на 10 ноември 1916 г. при завоя на Черна, с. Полог, а Тодор Демерджиев на 9 декември 1916 г. при чифлика Тефик бей и е погребан в с. Тополяни, Серско.

В публикуваните документи се посочват имената на двама загинали от **с. Железаре**. М. Атанасов Василев редник от 39-ти пехотен полк, загинал на 10 ноември 1916 г. при завоя на Черна, при с. Полог и Михаил Ст. Стоянов от 12-ра рота при 38-ми полк, който загива същия ден на позиция при чифлика Тефик бей. По-

колов Карабелов от 14-та рота при 39-ти пехотен полк има данни, че е загинал на 6 октомври или декември 1916 г. при чифлик Верджанли, с. Сармусакли, Серско. Погребан е в същото село.

Загиналите от **с. Камилски дол**, за които има данни са от състава на 10-ти Родопски пехотен полк. Редник Иван Димитров Овчаров от 5-та рота е загинал на 14 октомври 1916 г. или септември 1917г. в 1/8 лазарет в с. Новак с. Върбица, Леринско. При Петренското езеро през септември 1916 г. загива редник Ламбо Иванов Ламбов от 3-та рота при 10-ти п. полк. Погребан е близо до езерото.

Редник Ангел Христов Кондакчиев от **с. Лъджа (сега квартал на Ивайловград)** служи в 4-та картечна рота при 37-ми п. полк. Загива на 30 август 1918г. в гр. Кавала. Сведенията за редник Атанас Вълчев Чакъров (или Чапаров) от **с. Орешино** сочат, че той е от състава на 40-ти пехотен полк и загива на 17 ноември 1916 г. западно от с. Ченгел. На 26 март 1916 г. при гр. Ксанти загива редник Димитър Анков Костов от **с. Костилково**, служил в 9-та погранична рота. В Гюмюрджина на 30 юли 1916 г. умира редникът от 40-ти п. полк Георги Аврамов (или Авродиев) Теодосиев, от същото село. На 28 септември 1918 г. в Пловдив е починал редник Костадин Фотев Костадинов от с. Конници. Той е от състава на 2-ра рота при 38-ма Сборна п. дружина.

Редник Христо Христов от **с. Свирачи** служи в 86-ти пехотен полк. На 23 февруари 1918 г. умира в болница в с. Мушиян, Правешко. Погребан е там, в селските гробища. На 31 авг. 1918 г. при Правище загива редник Георги Янев Георгиев с. Казак. Той е от състава на 4-та картечна рота при 38-ми полк. Погребан е в градските гробища в Правище. В болницата в гр. Ксанти на 8 авг. 1918 г. умира Вълчо Колев Тер-

жев от **с. Попско**. Той е редник от 38-ми полк. Ангел Тенев Георгиев от **с. Драбишна** умира в 4-та полева болница в с. Долно Райково, Смолянско (днес квартал на Смолян) на 17 декември 1915 г. Погребан е гробищата на селото. Той е редник от 4-та рота при 38-ми полк.

На 29 април 1916 г. в Гюмюрджина умира редникът от 38-ми полк Гергаки Георгиев Иванов, родом от **с. Хухла**. Погребан е в Гюмюрджина. В публикуваните документи няма други данни за загинали от селото, макар че по сведения на жители на с. Хухла са известни имената на още 10 души – Кольо и Ильо Иванови Бункови, Димитър Тодоров Делиоланов, Димитър Георгиев Костов, Христати Вълчев Китипов, Христо Митрев

Христов, Тодор Маринов Колев, Димитър Илчев Боров, Адан Колев Костов и Костадин Тодоров Тараболов.

В Гюмюрджина на 15 окт. 1918 г. е починал и е погребан там редник Димо Георгиев Манолов от **с. Белополци**. Служил е в състава на 38-ми полк. Петко Ангелов Дерменджиев от **с. Бели дол**, също от 38-ми полк. умира в Гюмюрджина на 17 окт. 1918 г. Погребан е в Гюмюрджина. В Кърджали на 15 ноември 1918 г. умира редник Стоян Димитров Вълчев от 38-ми полк. Той е родом от **с. Горно селци**. Мобилизираният в редовете на 38-ми полк редник Христо Михов Ралев от **с. Ботурче** загива на 10 ноември 1916 г. в сражение при с. Субашкьой, позиция северно от с. Нихор, околия Серска. Погребан е в с. Субашкьой. Редник Кадир Салифов Ахмедов от **с. Розино** от 38-ми полк е починал в Хасково на 31 юли 1918 г. От **с. Бубино** на 6 юни 1917 г. в болница във Велес е починал редник Юсеин Алиев от 2-ра рота, 8-ми етапен полк. За двама от загиналите не е посочено селището, от което са, а само околията – Ортакойска (Ивайловградска) – редник Костадин Николов Костадинов от 2-ра рота при 56-ти пехотен полк, починал в 3/8 полева болница в с. Зияхово на 26 февруари 1918 г. и редник Атанас Щетев загинал и погребан в Дупница на 8 октомври 1918 г.

Макар че списъкът не е пълен, той съдържа информация за около 100 души от Ивайловградско, воювали и загинали в годините 1915–1918 г. В проучването са включени сведения само за загиналите от региона, жители на селищата, влизащи днес в Ивайловградска община. Не са включени тези, които до 1919 г. са към Ортакойска околия, а след подписването на Ньойския договор остават извън границите на България или при новото административно устройство попадат в съседна околия.

МЕГАЛИТНИ СВЕТИЛИЩА ПАЗЯТ СЕЛО ТАТАРЕВО

ЖИВКО ТЕНЕВ

Местностите край село Татареве в община Минерални бани са богати на причудливи форми. Край селото се намира т.нар. „Крали-маркова стъпка“, която според археолозите си е чисто мегалитно светилище. Малко под нея се намира и скалата „Светицата“, а от другата страна на хълма е кладенчето на Ангел войвода. Има-

ше един даскал от ТМС-то, Христов, той пое ангажимента и възстанови това кладенче, а аз съм правил дървената кофа, разказа кметът на село Татареве

Халил Салим. Горещо на височината, този същия човек, направи и беседка с мелнични камъни. Беше много хубаво, но вандалите изтъркаляха всичко надолу.

После един друг местен човек направи пейки, като ги изля на право на място. Намериха се ентузиастични, счупиха и тях, добави още кметът.

КРЪЩАВАТ УЛИЦА В МИНЕРАЛНИ БАНИ НА ЖЕЛЯЗКО ХРИСТОВ

ЖИВКО ТЕНЕВ

Безименна улица в общинския център Минерални бани ще носи името на „Проф. д-р Желязко Христов“. Предложението бе внесено в Общинския съвет от

кмета на общината Мюмюн Искендер. Покойният Проф. д-р Желязко Христов е почетен председател на КНСБ и основният инициатор на Международния детски етнофестивал, който се провежда в община Ми-

нерални бани.

Фестивалът се провежда повече от 15 години с над 2000 участници в него, които са от целия Балкански полуостров. До Летния театър в Минерални бани е изграден монумент-памятна плоча

на проф. д-р Желязко Христов, който е считан за благороден човек от обществото. Неговият стремеж е бил съхраняване на автентичната култура на етносите от региона и нейното отражение в общото европейско културно пространство, което допринася и за поддържане на културното многообразие на ЕС. Името на проф. д-р Желязко Христов е познато и чрез учредения благотворителен фонд, чиято основна цел е изграждане и утвърждаване на духовните ценности в децата.

Улицата е с дължина 860 метра и ще води до комплекс „Изворите“.

ВАСИЛ МИХАЙЛОВ СЛЕЗЕ ОТ СЦЕНАТА

Театралната легенда отказва да играе представления заради коронавируса

Досега нищо не бе в състояние да сломи бойния дух на Васил Михайлов, който продължава да радва публиката с театралните си изяви дори на 82-годишна възраст. Ковид-19 обаче се оказва първият препъникамък в дългогодишната кариера на актьора, изиграл Капитан Петко войвода, който е отменил участията си в представленията на театър „Българска армия“ заради пандемията и риска от заразяване. През януари и февруари Михайлов трябвало по план да се качи на сцената и да изиграе култовата постановка „Железният светилник“. По съвет на близките и лекарите обаче преценил да не рискува здравето си, тъй като, макар и с намалена публика, залата е затворено помещение, а за човек на неговата възраст вирусът е по-опасен. Все пак артистът не е направил официалния си бенефис и не възнамерявал окончателно да спира с театъра, а просто временно, докато животът се върне към старите си темпове.

Последните месеци Михайлов изкарал като домосар, а разходките му се изчерпвали с посещение на кварталните магазини, откъдето си пазарувал храна. Разчитал и на помощта на сина си и внуците. Последните две години бяха изключително тежки за доайена на киното и театъра, защото по-големият му син Александър си отиде без време, покосен от коварен рак. Актьорът, който разплаква и до днес с ролята си на Петко Киряков в български сериал „Капитан Петко войвода“, бе неотлъчно до него по време на болничния му престой, но и лекарите се оказаха безсилни пред заболяването му.

Васил Михайлов има още един син – Асен, който е по-малък от покойния си брат. Смисъл след загубата титанът на „Армията“ намирал във внуците си и в 2-годишната си правнучка. Момиченцето носи екзотичното име Леа и е кръстена на принцесата от култовата филмова сага „Междувъздушни войни“. Заради пандемичната обстановка виждал наследниците си по-рядко и със защитни средства, за да е сигурен, че няма да хване върлуващата навсякъде китайска зараза, допълва още „Ретро“.

УТОЧНЕНИЕ

В брой втори на вестник „Тракия“ на две страници бе публикуван интересен материал „Поклон пред Магда Петканова“, посветен на писателката, която е една от основателките на Тракийския женски съюз. Авторката е Иванка Мечева, съпредседателка на Тракийския женски съюз, от скромност или по някоя друга причина не е написала името си на изпратения от нея текст там, където най-често стои. И редакторът е приел това като нейно решение. Извиняваме се на Иванка Мечева, чиито публикации във вестника се посрещат с голям интерес, и въпреки пропусъкът (нейн или наши!) да и благодарим за сътрудничеството. И да очакваме нови публикации.

ПЕТЯ МИХАЛЕВСКА Е ПРЕДЛОЖЕНА ДА ВОДИ ЛИСТА В КЪРДЖАЛИ

Петя Михалеvsка, дъщеря на видния социалист – родопчанин Димчо Михалеvски, е избрана от Изпълнителното бюро на Българската социалистическа партия да води листата на червените в 9-ти многомандатен избирателен район в Кърджалийска област. Кандидатурата ѝ ще бъде предложена на Националния съвет на БСП, който

трябва да вземе окончателното решение, научи „Нов живот“. Петя Михалеvsка е родена в град Кърджали, завършила Нов български университет, специалност „Политически науки“. Следва магистратура в УНСС, специалност „Маркетинг“. Работи в частния сектор от 2009 г., член на БСП от 2013 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, д-р Ваня ИВАНОВА, Елена АЛЕКОВА и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка ЯНЕВА (Сливен) – 0897601560; Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) – 0894 044 420; Веска ЛАМБОВА (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ТРАКИЙЦИ ОТ БЕЛОМОРИЕТО НАМЕРИХА СВОЯ НОВ ДОМ В КАВАКЛИ

Тази седмица в рубриката „Любопитно от областта“, инициирана от Областния управител на област Хасково д-р Стефка Здравкова, ще ви отведем в община Тополовград и ще ви разкажем как градът изцяло променя населението си и се превръща в основен център за бежанци от Тракия и Македония.

През втората половина на XIX век и в началото на XX век населението, обитаващо района на Кавакли (Тополовград), е предимно от гърчещи се българи. Смята се, че гърчкият културен модел започва да действа от Козлуджа (Орешник) и Кавакли, където има гърчки преселници, които с помощта на Одринското гърчко духовенство поставят основите на развитието на гъркоманство в района. В тези селища езикът на южните ни съседни от пазарите и търговията по-

степенно навлиза и в семействата и създава гръкоезично население от български произход, по-късно

наречено от Невена Даскалова – Желязкова – Кариоти. По това време гъркоманският начин на живот става престижен модел за подражание, а езикът – основен за региона.

В края на XIX век в Кавакли се оформя елит, който застана начело на общността, съставен от едни от най-богатите и влиятелни фамилии: Влайкидис, Алтънчо, Папазоглу, Мосхидис, Ралидис и др. Тези семейства извършват широка благотворителна дейност, подпомагайки църквите, училищата и бедните семейства. Това морално-икономическо поведение дава резултат и в северен Сакар и южните склонове на Манастирските възвишения добрият житейски пример се превръща за мнозина в начин на живот. Вследствие на всичко това основното местно население се самоопределя като гърци.

В резултат на дългогодишното противопоставяне между Българската екзархия и гърците духовници, защитаващи интересите на Цариградската патриаршия в периода между 1906–1911 г., започва първата изселническа вълна на гъркоманите от България в Гърция. Независимо от значителната бежанска вълна от 1906–1907 г. Кавакли си остава най-гъркоманският град в Княжество България.

Бежанците от първата изселническа

ска вълна са настанени в района на Лариса, Трикала, Кардица и Волос в Тесалия, защото по това

на самоопределили се като гърчки семейства от цялата страна, желаещи да се изселят. След 1 юли 1923 г. броят им непрекъснато нараства и през 1924 г. всички гъркомани от Кавакли подават декларации за изселване. Според сведения това се дължи на привлекателните предложения за къщи и земи, които гъркото правителство отправя към гърчещите се българи. Същата година си тръгват над 200 семейства, а на тяхно място пристигат 170 семейства българи, бежанци от Тракия и Македония.

Изселването от Каваклийския район приключва масовия си характер през есента на 1926 г. По това време, вследствие на Междусъюзническата и Първата световна война, хиляди хора от Тракия и Македония са принудени да изоставят домовете си и да търсят спасението си в България. Те намират своя нов дом и в Кавакли и по този начин Тополовград

време там е гранична територия с Османската империя. През периода 1906–1914 г. от района има изселвания на около 2500 семейства, а в периода между 1923–1926 г. се изселят останалите около 5000 семейства в Гърция. През втория период до 1 юни 1923 г. има подадени само 197 декларации

се превръща в града с най-много бежанци в България – почти 100%.

Въпреки гъркото си самоопределение, след преселението до средата на 60-те год. на XX в., българските изселници в Гърция живеят изолирано в отделни махали, а бракове извън общността са изключение. Днес все още част от тях са наричани от по-възрастните местни гърци „бугарешки“. Съществуват и други белези, по които потомците на тези фамилии могат да бъдат разпознати. Сукманите на жените приличат на българската народна носия. Също така в своите фолклорни състави кариотите свободно използват гайдата, която е специфичен инструмент за българската общност в тази част на Европа.